

ЗАТВЕРДЖУЮ

**Ректор Національного університету
«Одеська юридична академія»,
професор
Олег ТОДОЩАК**

«25» серпня 2025 року

ВИСНОВОК

**Національного університету «Одеська юридична академія» щодо
дисертації Гуменюк Аліни Сергіївни на тему: «Допустимість доказів,
отриманих у результаті проведення негласних слідчих (розшукових) дій»,
поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань
08 «Право» за спеціальністю 081 «Право», затвердженої Вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
№ 3 від 04 листопада 2021 року**

Витяг

**з протоколу засідання фахового семінару кафедри кримінального процесу
Національного університету «Одеська юридична академія»
№ 21 від 04 червня 2025 року**

Присутні:

Завідувач кафедри кримінального процесу, д.ю.н., професор Торбас О. О;
професор кафедри кримінального процесу, д.ю.н., професор Аленін Ю. П;
професор кафедри кримінального процесу, д.ю.н., професор Дрьомін В. М.;
доцент кафедри кримінального процесу, к.ю.н., доцент Стоянов М. М.;
доцент кафедри кримінального процесу, к.ю.н., доцент Волошина В. К. –
науковий керівник;
доцент кафедри кримінального процесу, к.ю.н., доцент Пожар В. Г.;
доцент кафедри кримінального процесу, к.ю.н., доцент Гуртієва Л. М.;
доцент кафедри кримінального процесу, к.ю.н., доцент Мурзановська А. В.;
доцент кафедри кримінального процесу, к.ю.н., доцент Смирнов М. І.;
доцент кафедри кримінального процесу, к.ю.н., доцент Федчун Н. О.;
доцент кафедри кримінального процесу, д.ю.н., доцент Ракіпова І. В.;
доцент кафедри кримінального процесу, к.ю.н., доцент Підгородинська А. В.;
доцент кафедри кримінального процесу, к.ю.н., доцент Цитряк В. Я.;

доцент кафедри кримінального процесу, к.ю.н., доцент Степаненко А. С.;
доцент кафедри кримінального процесу, к.ю.н., доцент Завтур В. А.

З присутніх науково-педагогічних працівників кафедри 4 доктори юридичних наук та 11 співробітників кафедри (доценти кафедри кримінального процесу і кандидати юридичних наук) – фахівців за профілем поданої на розгляд дисертації.

Порядок денний:

Обговорення дисертаційного дослідження Гуменюк Аліни Сергіївни на тему: «Допустимість доказів, отриманих у результаті проведення негласних слідчих (розшукових) дій», поданого на здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії за спеціальністю 081 «Право» щодо рекомендації до разового публічного захисту дисертації у спеціалізованій вченій раді.

Слухали:

Доповідь здобувача ступеня вищої освіти доктора філософії Гуменюк А. С. на тему: «Допустимість доказів, отриманих у результаті проведення негласних слідчих (розшукових) дій», подану на здобуття вищої освіти доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Доповідач обґрунтував актуальність обраної теми, визначив мету, завдання, методологію дисертаційного дослідження, охарактеризував його об'єкт та предмет, виклав науково-практичну значимість роботи, надав відомості щодо впровадження результатів дослідження.

Обґрунтовуючи вибір дисертаційного дослідження, здобувач зазначає, що властивість допустимості є ключовим індикатором, що відображає дотримання норм кримінального процесуального законодавства, має визначальне значення для формування доказової бази та зумовлює юридичну придатність фактичних даних для використання їх у доказуванні. Особливого значення така властивість набуває в контексті проведення негласних слідчих (розшукових) дій (далі – НС(Р)Д), які, з одного боку, є ефективним інструментом боротьби зі складними формами злочинності, а з іншого – пов'язані з підвищеним ризиком порушення прав людини через свій прихований, інвазивний характер. Такі процесуальні дії здійснюються без відома особи, фактично передбачають глибоке втручання у сферу її приватного життя, а тому вимагають особливо чіткої та деталізованої правової регламентації, яка б гарантувала дотримання основоположних засад кримінального провадження.

З огляду на специфіку НС(Р)Д, особливої ваги набуває поглиблене дослідження кожного з критеріїв допустимості доказів, здобутих внаслідок таємних заходів: належного суб'єкта, належного джерела, а також дотримання процесуального порядку одержання та закріплення відповідної доказової інформації. Це пов'язано з тим, що навіть незначне відхилення від встановленого порядку в межах одного з критеріїв допустимості може поставити під сумнів законність усієї зібраної під час проведення НС(Р)Д доказової бази, що, своєю чергою, здатне істотно вплинути на ефективність досудового розслідування, перешкодити встановленню об'єктивної істини та

прийняттю законного, обґрунтованого та вмотивованого судового рішення про вину чи невинуватість особи у вчиненні конкретного кримінального правопорушення.

Водночас чинне нормативне регулювання інституту НС(Р)Д є недостатньо чітким, що ускладнює однозначне розуміння меж допустимості. Так, у низці випадків відсутні належні процесуальні орієнтири для встановлення того, які дії є порушенням закону, а які – допустимим варіантом поведінки. Це, своєю чергою, породжує неоднозначність у правозастосовній діяльності, значні відмінності в судовому тлумаченні процедур використання інструментарію НС(Р)Д. Зокрема, у межах цього дослідження проаналізовано низку актуальних проблем, серед яких: розбіжності у розумінні поняття «результати НС(Р)Д»; нечіткість статусу та повноважень прокурора щодо самостійного проведення або надання доручень на здійснення НС(Р)Д, погодження та оцінки клопотань слідчого; фрагментарність судового контролю за проведенням НС(Р)Д; відсутність однозначного розуміння, що є належним джерелом результатів НС(Р)Д; питання провокації; нечіткість процедури застосування механізму конфіденційного співробітництва; абсолютне право прокурора визначати доказову цінність та знищувати результати НС(Р)Д; вплив особливих правових ситуацій на допустимість результатів НС(Р)Д; використання результатів НС(Р)Д у випадку перекваліфікації та інші питання.

Метою дисертаційного дослідження є комплексне теоретико-прикладне обґрунтування критеріїв допустимості доказів, отриманих під час проведення НС(Р)Д, з урахуванням особливостей їх правової природи, а також формування узгодженого підходу до правової оцінки результатів НС(Р)Д.

Для досягнення зазначеної мети у дисертації вирішувались такі завдання:

- встановити місце й статус результатів НС(Р)Д як фактичних даних, отриманих в межах кримінального провадження;
- охарактеризувати сутність допустимості результатів НС(Р)Д;
- визначити суб'єктів ініціювання, проведення та контролю за проведенням НС(Р)Д;
- виокремити джерела одержання допустимих результатів НС(Р)Д;
- окреслити процедуру отримання та закріплення доказів, отриманих за результатами проведення НС(Р)Д;
- з'ясувати сутність особливих правових ситуацій та їх впливу на допустимість результатів НС(Р)Д;
- встановити значення перекваліфікації кримінального правопорушення для допустимості доказів, одержаних під час НС(Р)Д.

Об'єктом дослідження є кримінальні процесуальні правовідносини, що виникають у процесі одержання, закріплення та використання результатів НС(Р)Д як доказів у кримінальному провадженні.

Предметом дослідження є допустимість доказів, отриманих у результаті проведення НС(Р)Д.

Методи дослідження. Методологічну основу дисертаційного дослідження становить сукупність загальнонаукових і спеціальних методів пізнання, що

використовуються в сучасній правовій науці. Вибір методів обумовлений особливостями мети, завдань, об'єкта та предмета дослідження, а їх застосування забезпечило комплексне, всебічне та системне вивчення обраної тематики. Методологічною основою дослідження став діалектичний метод, що був застосований при аналізі теоретичних підходів до поняття «результати НС(Р)Д», визначенні сутності допустимості, як властивості доказів, та критеріїв допустимості результатів НС(Р)Д (підрозділи 1.1, 1.2). Формально-юридичний метод використовувався при аналізі положень національного кримінального процесуального законодавства, судової практики Верховного Суду (далі – ВС) та Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ) (підрозділи 1.1, 1.2, 2.1, 2.2, 2.3, 3.1, 3.2). За допомогою статистичного методу було досліджено звіти про роботу органів прокуратури за 2021 – 2024 рр. в частині проведення НС(Р)Д (підрозділ 2.1). Метод системно-структурного аналізу забезпечив розмежування компетенції суб'єктів, залучених до ініціювання, проведення та контролю за проведенням НС(Р)Д, дозволив сформулювати перелік критеріїв, що доцільно використовувати для оцінки допустимості доказів у випадку перекваліфікації кримінального правопорушення на менш тяжке (підрозділи 2.1, 3.2). Застосування методу системного аналізу дозволило виявити законодавчі прогалини та колізії, а з використанням логіко-нормативного методу та методу моделювання було запропоновано можливі шляхи розв'язання ідентифікованих проблем шляхом внесення змін до чинного кримінального процесуального законодавства (підрозділи 2.1, 2.2, 2.3, 3.1, 3.2).

Наукова новизна одержаних результатів. Дисертація є першим після прийняття чинного Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) спеціальним комплексним науковим дослідженням, яке стосується питань оцінки допустимості доказів, отриманих в результаті проведення НСРД.

У межах здійсненого дослідження одержано такі результати, що мають наукову новизну:

вперше:

- запропоновано зміни до кримінального процесуального законодавства щодо закріплення фіксованого строку для розгляду прокурором клопотань слідчого до слідчого судді про проведення НС(Р)Д – не більше шести годин з моменту надходження;

- чітко визначено перелік НС(Р)Д, відносно яких прокурор уповноважений заборонити їх проведення або припинити подальше проведення, а також критерії (умови), за наявності яких прокурор вправі ухвалити відповідне рішення, та запропоновано відповідні нормативні зміни до чинного кримінального процесуального законодавства;

- сформульовану цілісну концепцію належного джерела результатів НС(Р)Д, що передбачає обов'язкове розкриття стороні захисту та суду повного комплексу процесуальних документів щодо НС(Р)Д, а саме: постанови слідчого, прокурора про проведення НС(Р)Д; клопотання про дозвіл на проведення НС(Р)Д; ухвали слідчого судді про дозвіл на проведення НС(Р)Д;

доручення на проведення НС(Р)Д; протоколу про проведення НС(Р)Д та додатків до нього;

- запропоновано нормативно закріпити такий порядок дій сторони обвинувачення у випадку нерозсекречення апеляційним судом ухвал слідчого судді про дозвіл на проведення НС(Р)Д: керівник органу прокуратури звертається до керівника апеляційного суду, де засекречено матеріальний носій інформації, з повторним клопотанням про розсекречення; у разі повторної бездіяльності або відмови з боку відповідного органу прокурор інформує сторону захисту та суд про неможливість самостійного одержання матеріалів; прокурор ініціює перед судом питання про витребування відповідних документів в апеляційного суду, який здійснив засекречення;

- сформовано дефініцію та визначено ознаки поняття «особлива правова ситуація» – це винятковий тимчасовий стан, зумовлений кризовими явищами, що виходять за межі звичайних умов функціонування суспільства та держави, вимагаючи оперативного реагування, системної адаптації правового регулювання з дотриманням принципу верховенства права, характеризується динамічністю, довгостроковим впливом наслідків та може мати локальний або глобальний характер;

- доведено можливість використання результатів НС(Р)Д у кримінальних провадженнях, де відбулася перекваліфікація кримінального правопорушення на менш тяжке, та розроблено цілісний й структурований алгоритм перевірки отриманих у таких провадженнях результатів НС(Р)Д щодо допустимості, що включає аналіз наступних факторів: підстави для первинної кваліфікації діяння як тяжкого чи особливо тяжкого злочину; можливість отримання відомостей, що свідчили про необхідність перекваліфікації, до проведення НС(Р)Д; проведення інших слідчих (розшукових) дій та отримання доказів до моменту перекваліфікації; часовий проміжок між проведенням НС(Р)Д і перекваліфікацією; підстави для перекваліфікації; значення результатів НС(Р)Д для встановлення істини у кримінальному провадженні.

удосконалено:

- теоретичні підходи до розуміння поняття «результати НС(Р)Д» та його характерних ознак (юридична паритетність використання у доказуванні; негласний (таємний) спосіб отримання; їх отримання є винятковим способом збирання доказів; спеціальний порядок санкціонування отримання; специфічний набір суб'єктів, що беруть участь в отриманні; спеціальна процедура закріплення та подальшого використання в кримінальному провадженні; порядок їх отримання регламентується розгалуженою системою законодавчих актів);

- аргументацію необхідності усунення нормативної неоднозначності щодо меж участі прокурора у проведенні НС(Р)Д, що чітко розмежує його функції процесуального керівництва від функцій безпосереднього виконавця, шляхом виключення нормативного положення щодо можливості прокурора самостійно проводити НС(Р)Д;

- пропозиції щодо оскарження слідчим рішення прокурора про припинення проведення НС(Р)Д – запропоновано нормативно передбачити можливість зупинення не лише проведення відповідної процесуальної дії, але й дії рішення прокурора у разі його оскарження слідчим;

- законодавчу регламентацію повноважень слідчого судді під час проведення НС(Р)Д в частині здійснення контрольних функцій, які мають охоплювати перевірку дотримання законності при застосуванні НС(Р)Д, оцінку пропорційності втручання, а також контроль за подальшим використанням отриманої інформації;

- нормативні положення про недопустимість провокації під час проведення НС(Р)Д шляхом закріплення обов'язку прокурора оцінювати реальні ризики провокації під час прийняття рішення та у ході проведення НС(Р)Д, а також розширення переліку суб'єктів, що можуть вчиняти провокативні дії, шляхом включення до нього прокурора й уповноважених оперативних підрозділів;

- обґрунтування недоцільності закріплення права прокурора одноосібно приймати рішення про подальше використання або знищення результатів НС(Р)Д на етапі досудового розслідування.

набуло подальшого розвитку:

- обґрунтування необхідності гармонізації кримінального процесуального законодавства й судової практики щодо надання прокурором доручень на проведення НС(Р)Д уповноваженим оперативним підрозділам в частині чіткого закріплення у КПК України відповідного права прокурора;

- положення щодо визначення моменту початку перебігу строку повідомлення осіб, конституційні права яких були тимчасово обмежені під час проведення НС(Р)Д, що має починатися з моменту фактичного припинення обмеження прав особи;

- теоретичні підходи до питання усунення зайвої бюрократизації в процесі надання доручення на проведення НС(Р)Д шляхом законодавчого закріплення обов'язку слідчого або прокурора безпосередньо направляти письмове доручення уповноваженому оперативному підрозділу;

- обґрунтування доцільності поширення нормативної заборони провокації на усі НС(Р)Д, оскільки такі ризики притаманні інституту НС(Р)Д загалом, а не лише контролю за вчиненням злочину;

- нормативна регламентація використання механізму конфіденційного співробітництва під час НС(Р)Д в аспекті передбачення у кримінальному процесуальному законодавстві дефініції конфіденційного співробітництва, обов'язку слідчого, прокурора виносити окрему постанову про залучення особи до конфіденційного співробітництва; відсутності необхідності надавати конфіденту допуск до державної таємниці.

Після завершення доповіді Гуменюк А. С. відповідала на такі запитання, поставлені присутніми:

Професор кафедри кримінального процесу, д.ю.н., професор Аленін Ю. П. запитав, які саме характеристики результатів НС(Р)Д виділяє дисертант у своєму дослідженні?

Гуменюк А. С. відповіла, що результатами НС(Р)Д є сукупність доказів, що негласно (таємно) отримуються спеціально уповноваженими суб'єктами винятково у випадках неможливості застосування інших способів збирання доказів та характеризуються особливим порядком закріплення й використання у доказуванні, регламентованим системою законодавчих актів.

Таким результатам властиві наступні характеристики: юридична паритетність використання у доказуванні (у порівнянні з іншими слідчими (розшуковими) діями; негласний (таємний) спосіб отримання; їх отримання є винятковим способом збирання доказів; спеціальний порядок санкціонування отримання; специфічний набір суб'єктів, що беруть участь в отриманні; спеціальна процедура закріплення та подальшого використання в кримінальному провадженні; порядок їх отримання регламентується розгалуженою системою законодавчих актів.

Доцент кафедри кримінального процесу, к.ю.н., доцент Стоянов М. М. запитав, яким чином дисертант пропонує підвищити ефективність судового контролю у сфері проведення НС(Р)Д?

Гуменюк А. С. відповіла, що нині наявний концептуальний дисбаланс між проголошеною роллю судового контролю, як гарантії дотримання прав людини у сфері кримінального провадження, та його фактичною реалізацією у випадку проведення НС(Р)Д. Чинні нормативні положення передбачають участь слідчого судді переважно на етапі попереднього контролю – тобто ухвалення рішення про дозвіл на проведення НС(Р)Д. Водночас подальші етапи – зокрема, моніторинг за дотриманням умов проведення таких процесуальних дій, реагування на порушення, перевірка правомірності здобутої інформації та контроль за її використанням – залишаються поза межами юрисдикції слідчого судді.

З метою підвищення ефективності судового контролю у сфері проведення НС(Р)Д доцільним є сутнісне розширення меж повноважень слідчого судді – контрольні функції мають охоплювати всі етапи проведення НС(Р)Д, включаючи перевірку дотримання законності при їх застосуванні, оцінку пропорційності втручання, а також контроль за подальшим обігом і допустимістю використання отриманої інформації.

Доцент кафедри кримінального процесу, к.ю.н., доцент Підгородинська А. В. поцікавилась, в чому полягає необхідність внесення змін до ст. 36 КПК України, що були запропоновані автором у дисертаційному дослідженні?

Гуменюк А. С. відповіла, що хоча законодавство не містить прямої заборони на участь прокурора у проведенні НС(Р)Д, відповідні положення

викладені в досить нечіткій редакції. Це породжує дискусії щодо меж фактичної реалізації прокурором такого повноваження.

Зокрема, відповідно до п. 4 ч. 2 ст. 36 КПК України прокурор має право «доручати слідчому, органу досудового розслідування проведення у встановлений строк слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій, інших процесуальних дій або давати вказівки щодо їх проведення чи брати участь у них, а в необхідних випадках – особисто проводити слідчі (розшукові) та процесуальні дії в порядку, визначеному цим Кодексом». Виходячи зі змісту такої норми, прокурор уповноважений як брати участь у проведенні НС(Р)Д, так і здійснювати їх самостійно, оскільки вказане положення не містить застереження про виключення НС(Р)Д із переліку процесуальних дій, які прокурор може проводити особисто.

Вбачається, що подібні законодавчі положення не узгоджуються з реаліями правозастосовної практики, оскільки не враховують специфіки НС(Р)Д як засобу глибокого, часто тривалого та технічно складного втручання у приватну сферу особи. Проведення таких процесуальних дій вимагає спеціальної підготовки, наявності відповідного технічного оснащення та практичного досвіду роботи з технічними засобами негласного спостереження, у зв'язку з чим самостійне здійснення НС(Р)Д прокурором видається малоймовірним і функціонально недоцільним.

Доцент кафедри кримінального процесу, к.ю.н., доцент Цитряк В. Я., запитав, що у розумінні дисертанта є належним джерелом результатів НС(Р)Д?

Гуменюк А. С. відповіла, що належність джерела результатів НС(Р)Д як критерію допустимості доказів охоплює не лише форму та зміст протоколів про проведення НС(Р)Д і технічних носіїв інформації, а усю сукупність процесуальних документів, які обґрунтовують, санкціонують і супроводжують такі процесуальні дії. Отже, обов'язковому розкриттю стороні захисту та суду повинен підлягати повний комплекс процесуальних документів щодо НС(Р)Д, а саме: постанова слідчого, прокурора про проведення НС(Р)Д; клопотання про дозвіл на проведення НС(Р)Д; ухвала слідчого судді про дозвіл на проведення НС(Р)Д; доручення на проведення НС(Р)Д; протокол про проведення НС(Р)Д та додатки до нього. Оскільки усі ці процесуальні документи прямо впливають на допустимість отриманих результатів НС(Р)Д, обмеження доступу до них слід розцінювати як істотне процесуальне порушення. Це твердження впливає не лише з доктрини «плодів отруєного дерева», а й відповідає вимогам ЄКПЛ, зокрема ст. ст. 6, 8 та 13, які зобов'язують державу надавати кожній особі ефективні процесуальні гарантії, включно з доступом до підстав втручання в приватне життя.

Доцент кафедри кримінального процесу, к.ю.н., доцент Гуртієва Л. М. поставила питання щодо того, яким має бути порядок дій сторони обвинувачення у випадку нерозсекречення апеляційним судом ухвал слідчого судді про дозвіл на проведення НС(Р)Д.

Гуменюк А. С. відповіла, що необхідно нормативно закріпити такий порядок дій сторони обвинувачення у випадку нерозсекречення апеляційним судом ухвал слідчого судді про дозвіл на проведення НС(Р)Д: керівник органу прокуратури звертається до керівника апеляційного суду, де засекречено матеріальний носій інформації, з повторним клопотанням про розсекречення; у разі повторної бездіяльності або відмови з боку відповідного органу, прокурор інформує сторону захисту та суд про неможливість самостійного одержання матеріалів; прокурор ініціює перед судом питання про витребування відповідних документів в апеляційного суду, який здійснив засекречення.

Доцент кафедри кримінального процесу, к.ю.н., доцент Мурзановська А. В. поцікавилась, чи сформулював дисертант авторське визначення поняття «особлива правова ситуація»?

Гуменюк А. С. відповіла, що у дисертаційному дослідженні запропонована така дефініція концепту «особлива правова ситуація» – це винятковий тимчасовий стан, зумовлений кризовими явищами, що виходять за межі звичайних умов функціонування суспільства та держави, вимагаючи оперативного реагування, системної адаптації правового регулювання з дотриманням принципу верховенства права, характеризується динамічністю, довгостроковим впливом наслідків та може мати локальний або глобальний характер.

Особливій правовій ситуації властиві такі ознаки: специфічність / нетиповість передумов виникнення; необхідність швидкого вжиття першочергових заходів для пристосування до обставин, що виникнули; адаптація та трансформація правового регулювання; правові межі реагування; тимчасовий характер ситуації; локальний або глобальний характер; динамічність; системність та багаторівневість впливу; довгостроковий вплив наслідків.

Доцент кафедри кримінального процесу, к.ю.н., доцент Завтур В. А. запитав, яким має бути алгоритм оцінки результатів НС(Р)Д у кримінальних провадженнях, де відбулася перекваліфікація діяння на менш суспільно небезпечне?

Гуменюк А. С. відповіла, що задля забезпечення всебічної оцінки результатів НС(Р)Д у кримінальних провадженнях, де було проведено такі процесуальні дії й відбулася подальша перекваліфікація діяння на менш суспільно небезпечне, доцільно виходити з необхідності аналізу широкого кола наступних факторів, що впливають на допустимість таких доказів: підстави для первинної кваліфікації діяння як тяжкого чи особливо тяжкого; можливість отримання відомостей, що свідчили про необхідність перекваліфікації, до проведення НС(Р)Д; проведення інших слідчих (розшукових) дій та отримання доказів до моменту перекваліфікації; часовий проміжок між проведенням НС(Р)Д і перекваліфікацією; підстави для перекваліфікації; значення результатів НС(Р)Д для встановлення істини у кримінальному провадженні.

Для застосовності й дієвості такого алгоритму необхідно внести низку доповнень до кримінального процесуального законодавства України, що регламентуватимуть можливість використання результатів НС(Р)Д після перекваліфікації діяння на менш суспільно небезпечне, одночасно закріплюючи обов'язок оцінити такі докази за пропонуваним алгоритмом. Це забезпечить єдиний стандарт оцінки відповідних результатів НС(Р)Д, прозорість і передбачуваність судових рішень, мінімізуючи ризики як необґрунтованого виключення доказів із процесу доказування, так і їх використання всупереч основоположним засадам кримінального провадження.

Після відповідей на запитання виступив **науковий керівник** – доцент кафедри кримінального процесу, к.ю.н., доцент **Волошина Владлена Костянтинівна**.

Науковий керівник зазначив, що автору вдалося виконати поставлені завдання та досягти поставленої мети, для чого було використано сукупність загальнонаукових та спеціальних методів і прийомів наукового пізнання, а саме: діалектичний, формально-юридичний, статистичний, логіко-нормативний методи, методи системно-структурного аналізу, моделювання, системного аналізу.

Дисертація має наукову новизну, оскільки в ній наведено теоретичне узагальнення і нове вирішення наукової задачі, яка була поставлена в межах дослідженням. Дисертація є першим після прийняття чинного КПК України спеціальним комплексним науковим дослідженням, яке стосується питань оцінки допустимості доказів, отриманих в результаті проведення НСРД

Зокрема автором запропоновано зміни до кримінального процесуального законодавства щодо закріплення фіксованого строку для розгляду прокурором клопотань слідчого до слідчого судді про проведення НС(Р)Д – не більше шести годин з моменту надходження. Крім того, чітко визначено перелік НС(Р)Д, відносно яких прокурор уповноважений заборонити їх проведення або припинити подальше проведення, а також критерії (умови), за наявності яких прокурор вправі ухвалити відповідне рішення, та запропоновано відповідні нормативні зміни до чинного кримінального процесуального законодавства;

Дисертантом сформульовану цілісну концепцію належного джерела результатів НС(Р)Д, що передбачає обов'язкове розкриття стороні захисту та суду повного комплексу процесуальних документів щодо НС(Р)Д, а саме: постанови слідчого, прокурора про проведення НС(Р)Д; клопотання про дозвіл на проведення НС(Р)Д; ухвали слідчого судді про дозвіл на проведення НС(Р)Д; доручення на проведення НС(Р)Д; протоколу про проведення НС(Р)Д та додатків до нього. Також запропоновано нормативно закріпити такий порядок дій сторони обвинувачення у випадку нерозсекречення апеляційним судом ухвал слідчого судді про дозвіл на проведення НС(Р)Д: керівник органу прокуратури звертається до керівника апеляційного суду, де засекречено матеріальний носій інформації, з повторним клопотанням про розсекречення; у

разі повторної бездіяльності або відмови з боку відповідного органу прокурор інформує сторону захисту та суд про неможливість самостійного одержання матеріалів; прокурор ініціює перед судом питання про витребування відповідних документів в апеляційного суду, який здійснив засекречення.

Автором сформовано дефініцію та визначено ознаки поняття «особлива правова ситуація» – це винятковий тимчасовий стан, зумовлений кризовими явищами, що виходять за межі звичайних умов функціонування суспільства та держави, вимагаючи оперативного реагування, системної адаптації правового регулювання з дотриманням принципу верховенства права, характеризується динамічністю, довгостроковим впливом наслідків та може мати локальний або глобальний характер. Додатково доведено можливість використання результатів НС(Р)Д у кримінальних провадженнях, де відбулася перекваліфікація кримінального правопорушення на менш тяжке, та розроблено цілісний й структурований алгоритм перевірки отриманих у таких провадженнях результатів Н(С)РД щодо допустимості, що включає аналіз наступних факторів: підстави для первинної кваліфікації діяння як тяжкого чи особливо тяжкого злочину; можливість отримання відомостей, що свідчили про необхідність перекваліфікації, до проведення НС(Р)Д; проведення інших слідчих (розшукових) дій та отримання доказів до моменту перекваліфікації; часовий проміжок між проведенням НС(Р)Д і перекваліфікацією; підстави для перекваліфікації; значення результатів НС(Р)Д для встановлення істини у кримінальному провадженні.

Задля гармонізації нормативного регулювання та практики реалізації положень кримінального процесуального законодавства дисертантом пропонується внести наступні зміни і доповнення до КПК України та Інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні:

КПК України:

- Викласти п. 4 ч. 2 ст. 36 у наступній редакції: «4) доручати слідчому, органу досудового розслідування проведення у встановлений прокурором строк слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій, інших процесуальних дій або давати вказівки щодо їх проведення чи брати участь у них, а в необхідних випадках – особисто проводити слідчі (розшукові) та процесуальні дії, крім негласних слідчих (розшукових) дій, в порядку, визначеному цим Кодексом;».

- Доповнити ч. 2 ст. 246 абзацом другим у наступній редакції: «У разі зміни правової кваліфікації кримінального правопорушення на кримінальний проступок або нетяжкий злочин після проведення негласних слідчих (розшукових) дій, їх результати можуть бути використані у доказуванні в межах того самого кримінального провадження за умови відповідності критеріям, передбаченим законодавством.».

- Викласти ч. 3 ст. 246 у наступній редакції: «...Прокурор має право заборонити проведення негласних слідчих (розшукових) дій, що проводяться за рішенням прокурора або за клопотанням слідчого до слідчого судді,

разі повторної бездіяльності або відмови з боку відповідного органу прокурор інформує сторону захисту та суд про неможливість самостійного одержання матеріалів; прокурор ініціює перед судом питання про витребування відповідних документів в апеляційного суду, який здійснив засекречення.

Автором сформовано дефініцію та визначено ознаки поняття «особлива правова ситуація» – це винятковий тимчасовий стан, зумовлений кризовими явищами, що виходять за межі звичайних умов функціонування суспільства та держави, вимагаючи оперативного реагування, системної адаптації правового регулювання з дотриманням принципу верховенства права, характеризується динамічністю, довгостроковим впливом наслідків та може мати локальний або глобальний характер. Додатково доведено можливість використання результатів НС(Р)Д у кримінальних провадженнях, де відбулася перекваліфікація кримінального правопорушення на менш тяжке, та розроблено цілісний й структурований алгоритм перевірки отриманих у таких провадженнях результатів Н(С)РД щодо допустимості, що включає аналіз наступних факторів: підстави для первинної кваліфікації діяння як тяжкого чи особливо тяжкого злочину; можливість отримання відомостей, що свідчили про необхідність перекваліфікації, до проведення НС(Р)Д; проведення інших слідчих (розшукових) дій та отримання доказів до моменту перекваліфікації; часовий проміжок між проведенням НС(Р)Д і перекваліфікацією; підстави для перекваліфікації; значення результатів НС(Р)Д для встановлення істини у кримінальному провадженні.

Задля гармонізації нормативного регулювання та практики реалізації положень кримінального процесуального законодавства дисертантом пропонується внести наступні зміни і доповнення до КПК України та Інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні:

КПК України:

- Викласти п. 4 ч. 2 ст. 36 у наступній редакції: «4) доручати слідчому, органу досудового розслідування проведення у встановлений прокурором строк слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій, інших процесуальних дій або давати вказівки щодо їх проведення чи брати участь у них, а в необхідних випадках – особисто проводити слідчі (розшукові) та процесуальні дії, крім негласних слідчих (розшукових) дій, в порядку, визначеному цим Кодексом;».

- Доповнити ч. 2 ст. 246 абзацом другим у наступній редакції: «У разі зміни правової кваліфікації кримінального правопорушення на кримінальний проступок або нетяжкий злочин після проведення негласних слідчих (розшукових) дій, їх результати можуть бути використані у доказуванні в межах того самого кримінального провадження за умови відповідності критеріям, передбаченим законодавством.».

- Викласти ч. 3 ст. 246 у наступній редакції: «...Прокурор має право заборонити проведення негласних слідчих (розшукових) дій, що проводяться за рішенням прокурора або за клопотанням слідчого до слідчого судді,

погодженого з прокурором, або припинити подальше проведення негласних слідчих (розшукових) дій, розпочатих на підставі рішення прокурора або слідчого.».

- Викласти ч. 6 ст. 246 у наступній редакції: «Проводити негласні слідчі (розшукові) дії має право слідчий, який здійснює досудове розслідування кримінального правопорушення, або за його дорученням чи дорученням прокурора – уповноважені оперативні підрозділи Національної поліції, органів безпеки, Національного антикорупційного бюро України, органів Державного бюро розслідувань, органів Бюро економічної безпеки України, органів, установ виконання покарань та слідчих ізоляторів Державної кримінально-виконавчої служби України, органів Державної прикордонної служби України. За рішенням слідчого чи прокурора до проведення негласних слідчих (розшукових) дій можуть залучатися також інші особи.».

- Доповнити ст. 246 частиною сьомою у наступній редакції: «Під час підготовки та проведення негласних слідчих (розшукових) дій забороняється провокувати (підбурювати) особу на вчинення кримінального правопорушення з метою його подальшого викриття, допомагаючи особі вчинити кримінальне правопорушення, яке вона би не вчинила, якби слідчий, прокурор чи уповноважені оперативні підрозділи цьому не сприяли, або з цією самою метою впливати на її поведінку насильством, погрозами, шантажем. Здобуті в такий спосіб речі і документи не можуть бути використані у кримінальному провадженні.».

- Викласти ст. 247 у наступній редакції:

«Стаття 247. Слідчий суддя, який здійснює судовий контроль за проведенням негласних слідчих (розшукових) дій

1. Судовий контроль за проведенням негласних слідчих (розшукових) дій здійснюється слідчим суддею апеляційного суду, в межах територіальної юрисдикції якого знаходиться орган досудового розслідування, а в кримінальних провадженнях щодо кримінальних правопорушень, віднесених до підсудності Вищого антикорупційного суду, – слідчим суддею Вищого антикорупційного суду.

2. Судовий контроль за проведенням негласних слідчих (розшукових) дій полягає у розгляді клопотань слідчого, прокурора про надання дозволу на проведення негласних слідчих (розшукових) дій (у тому числі у випадку, коли негласна слідча (розшукова) дія була розпочата до постановлення ухвали слідчого судді в порядку, передбаченому статтею 250 цього Кодексу), контролі за виконанням ухвали слідчого судді про дозвіл на проведення негласної слідчої (розшукової) дії.

3. Виконання будь-яких дій з проведення негласної слідчої (розшукової) дії, дозвіл на проведення якої надано слідчим суддею, повинно бути негайно припинено, якщо слідчий суддя постановить ухвалу про припинення подальшого проведення негласної слідчої (розшукової) дії.

4. Слідчий, прокурор зобов'язані повідомити слідчого суддю, який надав дозвіл на проведення негласних слідчих (розшукових) дій, про отримані результати.

5. Розгляд клопотань про надання дозволу на проведення негласних слідчих (розшукових) дій щодо суддів, працівників суду та правоохоронних органів та/або у приміщеннях судових та правоохоронних органів, який віднесений згідно з положеннями цієї глави до повноважень слідчого судді, може здійснюватися слідчим суддею відповідного апеляційного суду поза межами територіальної юрисдикції органу досудового розслідування, який здійснює досудове розслідування, а в кримінальних провадженнях щодо кримінальних правопорушень, віднесених до підсудності Вищого антикорупційного суду, здійснюється слідчим суддею Вищого антикорупційного суду (крім випадку, передбаченого абзацом сьомим частини першої статті 34 цього Кодексу).».

- Викласти ч. 5 ст. 249 у наступній редакції: «Прокурор зобов'язаний прийняти рішення про припинення подальшого проведення будь-якої негласної слідчої (розшукової) дії, якщо в цьому відпала необхідність.».

- Викласти ч. 1 ст. 252 у наступній редакції: «Фіксація ходу і результатів негласних слідчих (розшукових) дій повинна відповідати загальним правилам фіксації кримінального провадження, передбаченим цим Кодексом, а в умовах воєнного стану – здійснюватися з урахуванням особливостей, визначених статтею 615 цього Кодексу. За результатами проведення негласної слідчої (розшукової) дії складається протокол, до якого в разі необхідності долучаються додатки. Відомості про осіб, які проводили негласні слідчі (розшукові) дії або були залучені до їх проведення, у разі здійснення щодо них заходів безпеки можуть зазначатися із забезпеченням конфіденційності даних про таких осіб у порядку, визначеному законодавством.».

- Викласти ч. 3 ст. 252 у наступній редакції: «Протоколи про проведення негласних слідчих (розшукових) дій з додатками не пізніше ніж через двадцять чотири години з моменту припинення зазначених негласних слідчих (розшукових) дій передаються прокурору, а у випадку застосування положень статті 615 цього Кодексу в умовах воєнного стану – не пізніше ніж через двадцять чотири години з моменту складання протоколів про проведення негласних слідчих (розшукових) дій.».

- Викласти ч. 4 ст. 252 у наступній редакції: «Прокурор вживає заходів щодо збереження усіх отриманих під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій речей і документів.».

- Викласти ч. 2 ст. 253 у наступній редакції: «Конкретний час повідомлення визначається із урахуванням наявності чи відсутності загроз для досягнення мети досудового розслідування, суспільної безпеки, життя або здоров'я осіб, які причетні до проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Відповідне повідомлення про факт і результати негласної слідчої (розшукової) дії повинне бути здійснене протягом дванадцяти місяців з дня фактичного

припинення обмеження прав особи, але не пізніше звернення до суду з обвинувальним актом.».

- Викласти ч. 1 ст. 255 у наступній редакції: «Відомості, речі та документи, отримані в результаті проведення негласних слідчих (розшукових) дій, які не були використані під час судового розгляду, повинні бути невідкладно знищені на підставі рішення прокурора, крім випадків, передбачених частиною третьою цієї статті та статтею 256 цього Кодексу.».

- Виключити ч. 5 ст. 255.

- Викласти ч. 2 ст. 266 у наступній редакції: «Первинні носії інформації, на яких зафіксовані відомості, отримані в результаті проведення зазначених негласних слідчих (розшукових) дій, повинні зберігатися у стані, придатному для їх дослідження, до набрання законної сили вироком суду.».

- Викласти ч. 3 ст. 266 у наступній редакції: «Первинні носії інформації, на яких зафіксовані відомості, отримані в результаті проведення зазначених негласних слідчих (розшукових) дій, можуть бути предметом дослідження відповідних спеціалістів або експертів у порядку, передбаченому цим Кодексом.».

- Викласти ч. 3 ст. 271 у наступній редакції: «Під час підготовки та проведення заходів з контролю за вчиненням злочину забороняється провокувати (підбурювати) особу на вчинення цього злочину з метою його подальшого викриття, допомагаючи особі вчинити злочин, який вона би не вчинила, якби слідчий, прокурор чи уповноважені оперативні підрозділи цьому не сприяли, або з цією самою метою впливати на її поведінку насильством, погрозами, шантажем. Контроль за недопущенням провокування (підбурювання) особи на вчинення злочину під час підготовки та проведення контролю за вчиненням злочину покладається на прокурора. Здобуті в такий спосіб речі і документи не можуть бути використані у кримінальному провадженні.».

- Викласти ст. 275 у наступній редакції:

«Стаття 275. Використання конфіденційного співробітництва

1. Під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій слідчий, прокурор має право використовувати інформацію, отриману внаслідок конфіденційного співробітництва з іншими особами, або залучати цих осіб до проведення негласних слідчих (розшукових) дій у випадках, передбачених цим Кодексом.

2. Конфіденційним співробітництвом є негласні відносини, що встановлюються слідчим, прокурором з повнолітньою дієздатною особою і на засадах добровільності та конспіративності використовуються для вирішення завдань кримінального провадження.

3. Про залучення особи як конфідента слідчий, прокурор виносить постанову, де зазначаються процесуальні права та обов'язки конфідента, фіксується факт добровільності співпраці в межах конфіденційного співробітництва.

4. В межах конфіденційного співробітництва конфіденту не надається допуск до державної таємниці, проте така особа не має права розголошувати відомості, які стали їй відомі у зв'язку з участю в кримінальному провадженні.

5. Забороняється залучати до конфіденційного співробітництва під час проведення негласних слідчих дій адвокатів, нотаріусів, медичних працівників, священнослужителів, журналістів, якщо таке співробітництво буде пов'язане з розкриттям конфіденційної інформації професійного характеру.».

- Викласти ч. 3 ст. 312 у наступній редакції: «Оскарження слідчим, дізнавачем рішень, дій чи бездіяльності прокурора не зупиняє їх виконання, крім випадків оскарження рішень прокурора про припинення подальшого проведення негласних слідчих (розшукових) дій.».

- Викласти абз. 2 п. 1 ч. 1 ст. 615 у наступній редакції: «За відсутності можливості складання процесуальних документів про хід і результати проведення слідчих (розшукових) дій чи інших процесуальних дій фіксація здійснюється доступними технічними засобами (крім випадків, передбачених главою 21 цього Кодексу) з подальшим складенням відповідного протоколу не пізніше сімдесяти двох годин з моменту завершення таких слідчих (розшукових) дій чи відповідних процесуальних дій.».

- Викласти п. 2 ч. 1 ст. 615 у наступній редакції: «відсутня об'єктивна можливість виконання слідчим суддею повноважень, передбачених статтями 140, 163, 164, 170, 173, 206, 219, 232, 233, 234, 235, 245 та 294 цього Кодексу, – такі повноваження виконує керівник відповідного органу прокуратури за клопотанням прокурора або за клопотанням слідчого, погодженим з прокурором.».

- Доповнити ч. 1 ст. 615 пунктом третім у наступній редакції: «відсутня об'єктивна можливість виконання слідчим суддею повноважень, передбачених статтями 246, 247, 248 та 250 цього Кодексу, – такі повноваження виконує слідчий суддя того суду, в межах територіальної юрисдикції якого здійснюється досудове розслідування, а в разі неможливості з об'єктивних причин здійснювати відповідним судом правосуддя – найбільш територіально наближеного до нього суду, що може здійснювати правосуддя, або іншого суду, визначеного в порядку, передбаченому законодавством;».

З урахуванням таких змін, п. п. 3-6 чинної редакції ч. 1 ст. 615 необхідно вважати п. п. 4-7 ч. 1 ст. 615.

Інструкція:

- Доповнити п. 1.15 у наступній редакції: «При оцінці результатів негласних слідчих (розшукових) дій, отриманих у кримінальному провадженні, де відбулася зміна правової кваліфікації кримінального правопорушення на кримінальний проступок або нетяжкий злочин, й вирішенні питання про допустимість таких доказів враховуються наступні критерії:

- підстави для первинної кваліфікації кримінального правопорушення як тяжкого чи особливо тяжкого злочину;

- можливість отримання відомостей, що свідчили про необхідність перекваліфікації, до проведення негласних слідчих (розшукових) дій;

- о проведення інших слідчих (розшукових) дій та отримання доказів до моменту зміни правової кваліфікації кримінального правопорушення;

- о часовий проміжок між проведенням негласних слідчих (розшукових) дій та зміною правової кваліфікації кримінального правопорушення;

- о підстави для зміни правової кваліфікації кримінального правопорушення;

- о значення результатів негласних слідчих (розшукових) дій для встановлення істини у кримінальному провадженні.».

- Викласти п. 2.4 у наступній редакції: «Розгляд та погодження прокурором клопотання слідчого про надання дозволу на проведення негласної слідчої (розшукової) дії здійснюється невідкладно, але не пізніше, ніж протягом шести годин з моменту його отримання. Прокурором вивчаються матеріали кримінального провадження, які є підставою для прийняття рішення про погодження клопотання. Відмова в погодженні клопотання приймається у формі постанови і не виключає повторного звернення слідчого після отримання додаткових доказів або усунення недоліків, вказаних прокурором у рішенні.».

- Викласти п. 3.6 у наступній редакції: «Прокурор має право заборонити проведення ще не розпочатої негласної слідчої (розшукової) дії, що проводитиметься за рішенням прокурора чи за клопотанням слідчого до слідчого судді, погодженого з прокурором, або припинити подальше проведення негласної слідчої (розшукової) дії, розпочатої на підставі рішення прокурора або слідчого, оформивши своє рішення вмотивованою постановою (ст. ст. 110, 246, 249 КПК України).».

- Викласти п. 3.7 у наступній редакції: «Прокурор зобов'язаний припинити подальше проведення будь-якої негласної слідчої (розшукової) дії якщо в цьому відпала необхідність, виклавши мотиви такого рішення у постанові, що негайно надається керівнику органу, який проводить негласну слідчу (розшукову) дію за дорученням слідчого, прокурора, або слідчому, який проводить зазначені дії безпосередньо (ст. ст. 246, 249 КПК України).».

- Викласти п. 3.9 у наступній редакції: «Під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій слідчий, прокурор має право використовувати інформацію, отриману внаслідок конфіденційного співробітництва з іншими особами, або залучати цих осіб до проведення негласних слідчих (розшукових) дій у випадках, передбачених Кримінальним процесуальним кодексом (ст. 275 КПК України).».

- Викласти п. 5.1 у наступній редакції: «Постанова слідчого, прокурора про проведення негласних слідчих (розшукових) дій, клопотання про дозвіл на проведення негласної слідчої (розшукової) дії, ухвала слідчого судді про дозвіл на проведення негласної слідчої (розшукової) дії та додатки до нього, доручення на проведення негласної слідчої (розшукової) дії, протокол про проведення негласних слідчих (розшукових) дій, які містять відомості про факт та методи проведення негласної слідчої (розшукової) дії, а також відомості, що дають змогу ідентифікувати особу, місце або річ, щодо якої проводиться або

планується проведення такої дії, розголошення яких створює загрозу національним інтересам та безпеці, підлягають засекречуванню.».

- Доповнити п. 5.11 абзацом третім у наступній редакції: «У випадку нерозсекречення конкретних матеріальних носіїв інформації щодо проведення негласної слідчої (розшукової) дії протягом встановленого пунктом 5.26 цієї Інструкції строку, керівник органу прокуратури надсилає керівнику органу, де засекречено матеріальний носій інформації, повторне клопотання, у якому зазначаються підстави для скасування грифа секретності, обліковий номер та назва матеріального носія інформації, з відповідними додатками.».

- Доповнити п. 5.11 абзацом четвертим у наступній редакції: «У разі нерозсекречення конкретних матеріальних носіїв інформації щодо проведення негласної слідчої (розшукової) дії після направлення керівником органу прокуратури повторного клопотання керівнику органу, де засекречено матеріальний носій інформації, прокурор, який здійснює процесуальне керівництво, інформує про це сторону захисту та суд, що здійснюватиме судове провадження, та заявляє клопотання про витребування конкретних матеріальних носіїв інформації щодо проведення негласної слідчої (розшукової) судом.».

- Викласти п. 6.1 у наступній редакції: «Відомості, речі та документи, отримані в результаті проведення негласної слідчої (розшукової) дії, які не були використані під час судового розгляду, повинні бути невідкладно знищені на підставі рішення прокурора, викладеного в постанові (ст. 255 КПК України).».

Наукове дослідження Гуменюк А. С. має, окрім теоретичної, і практичну спрямованість, адже викладений матеріал, наведені висновки, положення та пропозиції можуть бути використані науково-дослідній роботі – для подальшого комплексного вивчення проблематики допустимості доказів, одержаних у результаті проведення НС(Р)Д; у нормотворчій діяльності – для розробки обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення кримінального процесуального законодавства України, зокрема глави 21 КПК України та спеціалізованих підзаконних актів; у правозастосовній діяльності – слідчими, прокурорами, суддями, адвокатами, а також працівниками оперативних підрозділів для забезпечення правильного та однакового застосування положень кримінального процесуального законодавства щодо ініціювання, проведення, контролю та оцінки результатів НС(Р)Д; у навчальному процесі – при викладанні дисциплін «Кримінальний процес», «Досудове розслідування», «Проведення слідчих (розшукових) дій», «Теорія доказів у кримінальному процесі», «Права людини в сфері кримінальної юстиції» та інших пов'язаних з тематикою НС(Р)Д навчальних курсів, при підготовці навчальних матеріалів, а також у науково-дослідній роботі студентів та аспірантів.

Основні результати дисертаційного дослідження Гуменюк А. С. пройшли належну апробацію шляхом публікації наукових напрацювань у фахових виданнях, участі у виступах та обговореннях на науково-практичних конференціях.

Зміст дисертації свідчить, що дослідження Гуменюк А. С. виконано на високому науковому рівні, проаналізований значний обсяг теоретичного та нормативного матеріалу, робота містить низку нових самостійно сформованих висновків та пропозицій. Дослідження ґрунтується на виваженій самостійній роботі над темою дисертації.

У процесі підготовки дисертації Гуменюк Аліна Сергіївна плідно співпрацювала з науковим керівником протягом усього терміну навчання в аспірантурі, результатом чого є досягнення вагомих наукових результатів, втілених у дисертаційному дослідженні. Здобувач виконав індивідуальний план наукової роботи та індивідуальний навчальний план у повному обсязі. Всі заплановані види робіт були виконані своєчасно.

Щодо загальної оцінки роботи Гуменюк Аліни Сергіївни у процесі підготовки дисертації та виконання індивідуального плану наукової роботи й індивідуального навчального плану, вона оцінюється на відмінно.

Викладене дозволяє зробити висновок про те, що дисертація Гуменюк Аліни Сергіївни на тему: «Допустимість доказів, отриманих у результаті проведення негласних слідчих (розшукових) дій» є самостійним науковим дослідженням, яке відповідає всім встановленим вимогам, може бути рекомендована до захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право», галузі знань 08 «Право» у разовій спеціалізованій вченій раді, а її автор заслуговує, на основі захисту, на присвоєння наукового ступеня доктора філософії.

У обговоренні дисертаційного дослідження брали участь:

Кандидат юридичних наук, доцент Гуртісва Л. М., яка відзначила високий рівень дослідження, його ґрунтовність, високий рівень володіння здобувачем матеріалом. Звернула увагу на високий рівень роботи. Вказала на те, що робота Гуменюк Аліни Сергіївни на тему: «Допустимість доказів, отриманих у результаті проведення негласних слідчих (розшукових) дій», подана на здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії за спеціальністю 081 «Право», є завершеним та якісним дослідженням, що містить наукові положення та науково обґрунтовані результати у галузі науки кримінального процесу, та може бути рекомендована до разового публічного захисту у спеціалізованій вченій раді.

Кандидат юридичних наук, доцент Завтур В. А. відзначив високий рівень дослідження, його ґрунтовність, високий рівень володіння здобувачем матеріалом. Вказав, що робота Гуменюк Аліни Сергіївни «Допустимість доказів, отриманих у результаті проведення негласних слідчих (розшукових) дій», подана на здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії за спеціальністю 081 «Право», є завершеним та якісним дослідженням, що містить наукові положення та науково обґрунтовані результати у галузі науки кримінального процесу, та може бути рекомендована до разового публічного захисту в спеціалізованій вченій раді.

Кандидат юридичних наук, доцент Підгородинська А. В. відзначила високий рівень дослідження, його ґрунтовність, високий рівень володіння здобувачем матеріалом. Відзначила, що робота Гуменюк Аліни Сергіївни «Допустимість доказів, отриманих у результаті проведення негласних слідчих (розшукових) дій», подана на здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії за спеціальністю 081 «Право», є завершеним та якісним дослідженням, що містить наукові положення та науково обґрунтовані результати у галузі науки кримінального процесу, та може бути рекомендована до разового публічного захисту у спеціалізованій вченій раді.

Кандидат юридичних наук, доцент Мурзановська А. В. відзначила достатньо цікавий зміст дисертаційного дослідження, його ґрунтовність, високий рівень володіння здобувачем матеріалом. Зазначила, що робота Гуменюк Аліни Сергіївни «Допустимість доказів, отриманих у результаті проведення негласних слідчих (розшукових) дій», подана на здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії за спеціальністю 081 «Право», є завершеним та якісним дослідженням, що містить наукові положення та науково обґрунтовані результати у галузі науки кримінального процесу, та може бути рекомендована до разового публічного захисту у спеціалізованій вченій раді.

Кандидат юридичних наук, доцент Стоянов М. М. відзначив обґрунтованість та повноту викладених основних наукових положень та доцільність використання розроблених практичних рекомендацій. Відмітив значну емпіричну базу і кількість публікацій дисертанта. Зазначив, що дисертаційне дослідження Гуменюк Аліни Сергіївни «Допустимість доказів, отриманих у результаті проведення негласних слідчих (розшукових) дій», подане на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право», може бути рекомендоване до разового публічного захисту у спеціалізованій вченій раді.

Кандидат юридичних наук, доцент Смирнов М. І. відзначив високий рівень дослідження, його ґрунтовність, високий рівень володіння здобувачем матеріалом. Зазначив, що робота Гуменюк Аліни Сергіївни «Допустимість доказів, отриманих у результаті проведення негласних слідчих (розшукових) дій», подана на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право», може бути рекомендована до разового публічного захисту у спеціалізованій вченій раді.

Доктор юридичних наук, професор Аленін Ю.П. констатував доцільність та слушність пропозицій та рекомендацій, відзначених у дисертаційному дослідженні. Зазначив, що дисертація Гуменюк Аліни Сергіївни «Допустимість доказів, отриманих у результаті проведення негласних слідчих (розшукових) дій», подана на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право», може бути рекомендована до разового публічного захисту у спеціалізованій вченій раді.

На основі результатів обговорення присутніх на засіданні вирішили запропонувати наступний

ВИСНОВОК

**про наукову новизну, теоретичне та практичне значення дисертації
Гуменюк Аліни Сергіївни «Допустимість доказів, отриманих у результаті
проведення негласних слідчих (розшукових) дій», поданої на здобуття
ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081
«Право»**

Обґрунтування теми вибору дослідження. Властивість допустимості є ключовим індикатором, що відображає дотримання норм кримінального процесуального законодавства, має визначальне значення для формування доказової бази та зумовлює юридичну придатність фактичних даних для використання їх у доказуванні. Особливого значення така властивість набуває в контексті проведення негласних слідчих (розшукових) дій (далі – НС(Р)Д), які, з одного боку, є ефективним інструментом боротьби зі складними формами злочинності, а з іншого – пов'язані з підвищеним ризиком порушення прав людини через свій прихований, інвазивний характер. Такі процесуальні дії здійснюються без відома особи, фактично передбачають глибоке втручання у сферу її приватного життя, а тому вимагають особливо чіткої та деталізованої правової регламентації, яка б гарантувала дотримання основоположних засад кримінального провадження.

З огляду на специфіку НС(Р)Д, особливої ваги набуває поглиблене дослідження кожного з критеріїв допустимості доказів, здобутих внаслідок таємних заходів: належного суб'єкта, належного джерела, а також дотримання процесуального порядку одержання та закріплення відповідної доказової інформації. Це пов'язано з тим, що навіть незначне відхилення від встановленого порядку в межах одного з критеріїв допустимості може поставити під сумнів законність усієї зібраної під час проведення НС(Р)Д доказової бази, що, своєю чергою, здатне істотно вплинути на ефективність досудового розслідування, перешкодити встановленню об'єктивної істини та прийняттю законного, обґрунтованого та вмотивованого судового рішення про вину чи невинуватість особи у вчиненні конкретного кримінального правопорушення.

Водночас чинне нормативне регулювання інституту НС(Р)Д є недостатньо чітким, що ускладнює однозначне розуміння меж допустимості. Так, у низці випадків відсутні належні процесуальні орієнтири для встановлення того, які дії є порушенням закону, а які – допустимим варіантом поведінки. Це, своєю чергою, породжує неоднозначність у правозастосовній діяльності, значні відмінності в судовому тлумаченні процедур використання інструментарію НС(Р)Д. Зокрема, у межах цього дослідження проаналізовано низку актуальних проблем, серед яких: розбіжності у розумінні поняття «результати НС(Р)Д»; нечіткість статусу та повноважень прокурора щодо самостійного проведення або надання доручень на здійснення НС(Р)Д, погодження та оцінки клопотань слідчого; фрагментарність судового контролю за проведенням НС(Р)Д; відсутність однозначного розуміння, що є належним джерелом результатів

НС(Р)Д; питання провокації; нечіткість процедури застосування механізму конфіденційного співробітництва; абсолютне право прокурора визначати доказову цінність та знищувати результати НС(Р)Д; вплив особливих правових ситуацій на допустимості результатів НС(Р)Д; використання результатів НС(Р)Д у випадку перекваліфікації та інші питання.

Проблематиці допустимості доказів, отриманих в результаті НС(Р)Д, присвячені наукові напрацювання таких вчених, як Ю. Аленін, О. Альошина, Л. Аркуша, О. Бабіков, М. Багрій, Р. Балита, Н. Басай, В. Березнер, М. Бортун, В. Вапнярчук, В. Волошина, І. Гловюк, А. Гринь, Т. Гук, Л. Гуртієва, А. Даль, В. Дрозд, В. Завтур, І. Кайло, Л. Кирій, Д. Кисленко, В. Кікінчук, А. Коваль, В. Колесник, В. Комашко, Ю. Коробко, О. Кравченко, Г. Крет, Т. Лукашкіна, Т. Марченко, А. Мезенцева, І. Нечасва, І. Озерський, А. Палюх, А. Панова, М. Погорецький, О. Полюхович, М. Приндюк, І. Рогатюк, М. Романов, О. Сало, Д. Сергєєва, С. Смаглюк, В. Смирнов, О. Соколов, О. Старенький, О. Степанов, М. Стоянов, С. Тагієв, Я. Тализіна, М. Тішин, О. Торбас, В. Тютюнник, Ж. Удовенко, І. Цилорик, Р. Черниш, А. Чернушенко, І. Чупрікова, Б. Шабаровський, В. Шерудило, А. Шило, С. Шульгін, Л. Щербина та інших науковців.

Водночас слід зауважити, що на сьогодні відсутнє комплексне наукове дослідження тематики допустимості результатів НС(Р)Д у розрізі визначення та детального аналізу кожного з критеріїв допустимості. У зв'язку з цим існує об'єктивна потреба у ґрунтовному аналізі такої проблематики, що дасть змогу сформулювати чіткі правові орієнтири, які б забезпечували однакове розуміння критеріїв допустимості таких доказів, зменшували рівень правової невизначеності та сприяли уніфікації правозастосовної й судової практики. Вироблення системного, логічного, послідовного, а головне – практично застосовного підходу до аналізу та оцінки результатів НС(Р)Д щодо їх допустимості є актуальним як з точки зору підвищення ефективності кримінального провадження, так і в контексті гарантування прав людини. Саме ця потреба обумовлює вибір теми дисертаційного дослідження, визначає його наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Дисертаційне дослідження виконано в межах загальної п'ятирічної теми науково-дослідної роботи Національного університету «Одеська юридична академія» на 2021-2025 рр. «Правове і соціальне життя сучасної України у людиноцентристському вимірі в цифрову еру» (державний реєстраційний номер 122U000266), а також розробленого на її основі плану науково-дослідної роботи кафедри кримінального процесу «Сучасний стан та перспективи нормативної регламентації, теорії та практики здійснення кримінально-процесуальної, оперативно-розшукової та детективної діяльності при досягненні завдань кримінального провадження» (затверджений протоколом засідання кафедри від 17.05.2021 р. № 12).

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційного дослідження є комплексне теоретико-прикладне обґрунтування критеріїв допустимості

доказів, отриманих під час проведення НС(Р)Д, з урахуванням особливостей їх правової природи, а також формування узгодженого підходу до правової оцінки результатів НС(Р)Д.

Для досягнення визначеної мети дисертаційного дослідження були поставлені наступні завдання:

- встановити місце й статус результатів НС(Р)Д як фактичних даних, отриманих в межах кримінального провадження;
- охарактеризувати сутність допустимості результатів НС(Р)Д;
- визначити суб'єктів ініціювання, проведення та контролю за проведенням НС(Р)Д;
- виокремити джерела одержання допустимих результатів НС(Р)Д;
- окреслити процедуру отримання та закріплення доказів, отриманих за результатами проведення НС(Р)Д;
- з'ясувати сутність особливих правових ситуацій та їх впливу на допустимість результатів НС(Р)Д;
- встановити значення перекваліфікації кримінального правопорушення для допустимості доказів, одержаних під час НС(Р)Д.

Об'єктом дослідження є кримінальні процесуальні правовідносини, що виникають у процесі одержання, закріплення та використання результатів НС(Р)Д як доказів у кримінальному провадженні.

Предметом дослідження є допустимість доказів, отриманих у результаті проведення НС(Р)Д.

Методи дослідження. Методологічну основу дисертаційного дослідження становить сукупність загальнонаукових і спеціальних методів пізнання, що використовуються в сучасній правовій науці. Вибір методів обумовлений особливостями мети, завдань, об'єкта та предмета дослідження, а їх застосування забезпечило комплексне, всебічне та системне вивчення обраної тематики. Методологічною основою дослідження став діалектичний метод, що був застосований при аналізі теоретичних підходів до поняття «результати НС(Р)Д», визначенні сутності допустимості, як властивості доказів, та критеріїв допустимості результатів НС(Р)Д (підрозділи 1.1, 1.2). Формально-юридичний метод використовувався при аналізі положень національного кримінального процесуального законодавства, судової практики Верховного Суду (далі – ВС) та Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ) (підрозділи 1.1, 1.2, 2.1, 2.2, 2.3, 3.1, 3.2). За допомогою статистичного методу було досліджено звіти про роботу органів прокуратури за 2021 – 2024 рр. в частині проведення НС(Р)Д (підрозділ 2.1). Метод системно-структурного аналізу забезпечив розмежування компетенції суб'єктів, залучених до ініціювання, проведення та контролю за проведенням НС(Р)Д, дозволив сформулювати перелік критеріїв, що доцільно використовувати для оцінки допустимості доказів у випадку перекваліфікації кримінального правопорушення на менш тяжке (підрозділи 2.1, 3.2). Застосування методу системного аналізу дозволило виявити законодавчі прогалини та колізії, а з використанням логіко-нормативного методу та методу моделювання було запропоновано можливі шляхи

розв'язання ідентифікованих проблем шляхом внесення змін до чинного кримінального процесуального законодавства (підрозділи 2.1, 2.2, 2.3, 3.1, 3.2).

Наукова новизна одержаних результатів. Дисертація є першим після прийняття чинного Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) спеціальним комплексним науковим дослідженням, яке стосується питань оцінки допустимості доказів, отриманих в результаті проведення НСРД.

У межах здійсненого дослідження одержано такі результати, що мають наукову новизну:

вперше:

запропоновано зміни до кримінального процесуального законодавства щодо закріплення фіксованого строку для розгляду прокурором клопотань слідчого до слідчого судді про проведення НС(Р)Д – не більше шести годин з моменту надходження;

чітко визначено перелік НС(Р)Д, відносно яких прокурор уповноважений заборонити їх проведення або припинити подальше проведення, а також критерії (умови), за наявності яких прокурор вправі ухвалити відповідне рішення, та запропоновано відповідні нормативні зміни до чинного кримінального процесуального законодавства;

сформульовану цілісну концепцію належного джерела результатів НС(Р)Д, що передбачає обов'язкове розкриття стороні захисту та суду повного комплексу процесуальних документів щодо НС(Р)Д, а саме: постанови слідчого, прокурора про проведення НС(Р)Д; клопотання про дозвіл на проведення НС(Р)Д; ухвали слідчого судді про дозвіл на проведення НС(Р)Д; доручення на проведення НС(Р)Д; протоколу про проведення НС(Р)Д та додатків до нього;

запропоновано нормативно закріпити такий порядок дій сторони обвинувачення у випадку нерозсекречення апеляційним судом ухвал слідчого судді про дозвіл на проведення НС(Р)Д: керівник органу прокуратури звертається до керівника апеляційного суду, де засекречено матеріальний носій інформації, з повторним клопотанням про розсекречення; у разі повторної бездіяльності або відмови з боку відповідного органу прокурор інформує сторону захисту та суд про неможливість самостійного одержання матеріалів; прокурор ініціює перед судом питання про витребування відповідних документів в апеляційного суду, який здійснив засекречення;

сформовано дефініцію та визначено ознаки поняття «особлива правова ситуація» – це винятковий тимчасовий стан, зумовлений кризовими явищами, що виходять за межі звичайних умов функціонування суспільства та держави, вимагаючи оперативного реагування, системної адаптації правового регулювання з дотриманням принципу верховенства права, характеризується динамічністю, довгостроковим впливом наслідків та може мати локальний або глобальний характер;

доведено можливість використання результатів НС(Р)Д у кримінальних провадженнях, де відбулася перекваліфікація кримінального правопорушення

розв'язання ідентифікованих проблем шляхом внесення змін до чинного кримінального процесуального законодавства (підрозділи 2.1, 2.2, 2.3, 3.1, 3.2).

Наукова новизна одержаних результатів. Дисертація є першим після прийняття чинного Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) спеціальним комплексним науковим дослідженням, яке стосується питань оцінки допустимості доказів, отриманих в результаті проведення НСРД.

У межах здійсненого дослідження одержано такі результати, що мають наукову новизну:

вперше:

запропоновано зміни до кримінального процесуального законодавства щодо закріплення фіксованого строку для розгляду прокурором клопотань слідчого до слідчого судді про проведення НС(Р)Д – не більше шести годин з моменту надходження;

чітко визначено перелік НС(Р)Д, відносно яких прокурор уповноважений заборонити їх проведення або припинити подальше проведення, а також критерії (умови), за наявності яких прокурор вправі ухвалити відповідне рішення, та запропоновано відповідні нормативні зміни до чинного кримінального процесуального законодавства;

сформульовану цілісну концепцію належного джерела результатів НС(Р)Д, що передбачає обов'язкове розкриття стороні захисту та суду повного комплексу процесуальних документів щодо НС(Р)Д, а саме: постанови слідчого, прокурора про проведення НС(Р)Д; клопотання про дозвіл на проведення НС(Р)Д; ухвали слідчого судді про дозвіл на проведення НС(Р)Д; доручення на проведення НС(Р)Д; протоколу про проведення НС(Р)Д та додатків до нього;

запропоновано нормативно закріпити такий порядок дій сторони обвинувачення у випадку нерозсекречення апеляційним судом ухвал слідчого судді про дозвіл на проведення НС(Р)Д: керівник органу прокуратури звертається до керівника апеляційного суду, де засекречено матеріальний носій інформації, з повторним клопотанням про розсекречення; у разі повторної бездіяльності або відмови з боку відповідного органу прокурор інформує сторону захисту та суд про неможливість самостійного одержання матеріалів; прокурор ініціює перед судом питання про витребування відповідних документів в апеляційного суду, який здійснив засекречення;

сформовано дефініцію та визначено ознаки поняття «особлива правова ситуація» – це винятковий тимчасовий стан, зумовлений кризовими явищами, що виходять за межі звичайних умов функціонування суспільства та держави, вимагаючи оперативного реагування, системної адаптації правового регулювання з дотриманням принципу верховенства права, характеризується динамічністю, довгостроковим впливом наслідків та може мати локальний або глобальний характер;

доведено можливість використання результатів НС(Р)Д у кримінальних провадженнях, де відбулася перекваліфікація кримінального правопорушення

на менш тяжке, та розроблено цілісний й структурований алгоритм перевірки отриманих у таких провадженнях результатів Н(С)РД щодо допустимості, що включає аналіз наступних факторів: підстави для первинної кваліфікації діяння як тяжкого чи особливо тяжкого злочину; можливість отримання відомостей, що свідчили про необхідність перекваліфікації, до проведення НС(Р)Д; проведення інших слідчих (розшукових) дій та отримання доказів до моменту перекваліфікації; часовий проміжок між проведенням НС(Р)Д і перекваліфікацією; підстави для перекваліфікації; значення результатів НС(Р)Д для встановлення істини у кримінальному провадженні.

удосконалено:

теоретичні підходи до розуміння поняття «результати НС(Р)Д» та його характерних ознак (юридична паритетність використання у доказуванні; негласний (таємний) спосіб отримання; їх отримання є винятковим способом збирання доказів; спеціальний порядок санкціонування отримання; специфічний набір суб'єктів, що беруть участь в отриманні; спеціальна процедура закріплення та подальшого використання в кримінальному провадженні; порядок їх отримання регламентується розгалуженою системою законодавчих актів);

аргументацію необхідності усунення нормативної неоднозначності щодо меж участі прокурора у проведенні НС(Р)Д, що чітко розмежує його функції процесуального керівництва від функцій безпосереднього виконавця, шляхом виключення нормативного положення щодо можливості прокурора самостійно проводити НС(Р)Д;

пропозиції щодо оскарження слідчим рішення прокурора про припинення проведення НС(Р)Д – запропоновано нормативно передбачити можливість зупинення не лише проведення відповідної процесуальної дії, але й дії рішення прокурора у разі його оскарження слідчим;

законодавчу регламентацію повноважень слідчого судді під час проведення НС(Р)Д в частині здійснення контрольних функцій, які мають охоплювати перевірку дотримання законності при застосуванні НС(Р)Д, оцінку пропорційності втручання, а також контроль за подальшим використанням отриманої інформації;

нормативні положення про недопустимість провокації під час проведення НС(Р)Д шляхом закріплення обов'язку прокурора оцінювати реальні ризики провокації під час прийняття рішення та у ході проведення НС(Р)Д, а також розширення переліку суб'єктів, що можуть вчиняти провокативні дії, шляхом включення до нього прокурора й уповноважених оперативних підрозділів;

обґрунтування недоцільності закріплення права прокурора одноосібно приймати рішення про подальше використання або знищення результатів НС(Р)Д на етапі досудового розслідування.

набуло подальшого розвитку:

обґрунтування необхідності гармонізації кримінального процесуального законодавства й судової практики щодо надання прокурором доручень на

проведення НС(Р)Д уповноваженим оперативним підрозділам в частині чіткого закріплення у КПК України відповідного права прокурора;

положення щодо визначення моменту початку перебігу строку повідомлення осіб, конституційні права яких були тимчасово обмежені під час проведення НС(Р)Д, що має починатися з моменту фактичного припинення обмеження прав особи;

теоретичні підходи до питання усунення зайвої бюрократизації в процесі надання доручення на проведення НС(Р)Д шляхом законодавчого закріплення обов'язку слідчого або прокурора безпосередньо направляти письмове доручення уповноваженому оперативному підрозділу;

обґрунтування доцільності поширення нормативної заборони провокації на усі НС(Р)Д, оскільки такі ризики притаманні інституту НС(Р)Д загалом, а не лише контролю за вчиненням злочину;

нормативна регламентація використання механізму конфіденційного співробітництва під час НС(Р)Д в аспекті передбачення у кримінальному процесуальному законодавстві дефініції конфіденційного співробітництва, обов'язку слідчого, прокурора виносити окрему постанову про залучення особи до конфіденційного співробітництва; відсутності необхідності надавати конфіденту допуск до державної таємниці.

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійним дослідженням, а висновки та пропозиції, викладені у дисертації, є особистим здобутком автора. У науковій статті, опублікованій у співавторстві з В. Волошиною, «Аналіз законодавчих новел до глави 21 Кримінального процесуального кодексу України в умовах воєнного стану», особистий внесок автора полягає в аналізі окремих законодавчих новел до глави 21 КПК України, а також формулюванні висновків щодо доцільності й обґрунтованості запровадження відповідних нормативних змін. У тезах доповіді, опублікованих у співавторстві з О. Линник, «Знищення результатів проведення негласних слідчих (розшукових) дій як перепона належного здійснення права на захист» автором здійснено аналіз впливу знищення результатів НС(Р)Д на належне здійснення права на захист та формулювання висновків дослідження. У тезах доповіді, опублікованих у співавторстві О. Линник, «Забезпечення права на захист у контексті обмеження сторони захисту в ознайомленні з матеріалами досудового розслідування» особистий внесок автора полягає в аналізі повноважень сторони обвинувачення обмежувати право сторони захисту на ознайомлення з матеріалами досудового розслідування, зокрема результатами НС(Р)Д, та формулюванні висновків дослідження. Ідеї та пропозиції співавторів наукових публікацій у дисертації не використовувалися.

Апробація матеріалів дисертації. Основні положення, результати та висновки дисертаційного дослідження обговорювались на фаховому семінарі кафедри кримінального процесу Національного університету «Одеська юридична академія» та науково-практичних конференціях, зокрема: Всеукраїнській науковій конференції молодих вчених «Українське суспільство в умовах транзиції: сучасні виклики та напрямки розвитку» (м. Одеса,

24.05.2021 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Європейський вибір України, розвиток науки та національна безпека в реаліях масштабної військової агресії та глобальних викликів XXI століття (до 25-річчя Національного університету «Одеська юридична академія» та 175-річчя Одеської школи права)» (м. Одеса, 17.06.2022 р.), Всеукраїнській науковій конференції молодих вчених «Сталий розвиток суспільства та держави: сучасні виклики та напрямки розвитку» (м. Одеса, 18.11.2022 р.), Всеукраїнській науковій конференції молодих вчених «Проблеми розвитку суспільства та держави: сучасні наукові виклики» (м. Одеса, 02.12.2022 р.), Міжнародній науково-практичній конференції, присвяченій 10-й річниці набуття чинності Кримінального процесуального кодексу України «Доктринальні та правозастосовні проблеми кримінального процесу, детективної та оперативно-розшукової діяльності» (м. Одеса, 09.12.2022 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Європейські орієнтири розвитку України: науково-практичний вимір в умовах воєнних викликів» (м. Одеса, 26.04.2024 р.).

Публікації. Основні положення дисертаційного дослідження відображено у тринадцяти наукових публікаціях, у тому числі в п'яти статтях, опублікованих у наукових фахових виданнях, перелік яких затверджено Міністерством освіти і науки України, а також восьми тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Список публікацій здобувача за темою дисертації:

Публікації, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Гуменюк А. Роль прокурора як належного суб'єкта ініціювання, проведення та контролю за проведенням негласних слідчих (розшукових) дій. *Право і суспільство*. 2025. № 1. С. 536 – 545. DOI: <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2025.1.79>

2. Гуменюк А. Результати негласних слідчих (розшукових) дій як особливий різновид доказів у кримінальному провадженні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2025. № 1. С. 700 – 704. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2025-1/165>

3. Гуменюк А. Допустимість результатів негласних слідчих (розшукових) дій при перекваліфікації: проблеми теорії та практики. *Juris Europensis Scientia*. 2024. № 6. С. 104 – 109. DOI: <https://doi.org/10.32782/chem.v6.2024.21>

4. Гуменюк А. Негласні слідчі (розшукові) дії в умовах особливих правових ситуацій : проблеми допустимості доказів. *Право та державне управління*. 2024. № 2. С. 487 – 495. DOI: <https://doi.org/10.32782/pdu.2024.2.66>

5. Волошина В., Гуменюк А. Аналіз законодавчих новел до глави 21 Кримінального процесуального кодексу України в умовах воєнного стану. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 3. С. 701 – 704. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-3/172>

Публікації, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

6. Гуменюк А. Установлення місцезнаходження радіобладнання (радіоелектронного засобу) : новели законодавства. *Європейські орієнтири розвитку України : науково-практичний вимір в умовах воєнних викликів* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 26.04.2024 р.) / за заг. ред. С. Ківалова. Одеса : Фенікс, 2024. С. 449 – 451.

7. Гуменюк А. Щодо доцільності обмеження повноважень прокурора розпоряджатися результатами негласних слідчих (розшукових) дій. *Доктринальні та правозастосовні проблеми кримінального процесу, детективної та оперативно-розшукової діяльності* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 10-й річниці набуття чинності Кримінального процесуального кодексу України (м. Одеса, 09.12.2022 р.) / уклад. : Л. Аркуша, О. Торбас, В. Завтур ; Національний університет «Одеська юридична академія». Одеса, 2022. С. 165 – 169.

8. Гуменюк А. Підстави проведення негласних слідчих (розшукових) дій. *Проблеми розвитку суспільства та держави : сучасні наукові виклики* : матеріали Всеукраїнської наукової конференції молодих вчених (м. Одеса, 02.12.2022 р.) / за ред. : Н. Маслій, К. Спасової ; Рада молодих вчених при Одеській обласній державній адміністрації. Одеса, 2022. С. 68 – 72.

9. Гуменюк А. Міжнародний досвід застосування негласних заходів розслідування у протидії злочинності. *Сталий розвиток суспільства та держави : сучасні виклики та напрямки розвитку* : матеріали Всеукраїнської наукової конференції молодих вчених (м. Одеса, 18.11.2022 р.) / за ред. М. Аракеляна, К. Спасової. Одеса, 2022. С. 218 – 222.

10. Гуменюк А. Допустимість результатів негласних слідчих (розшукових) дій при перекваліфікації кримінального правопорушення. *Європейський вибір України, розвиток науки та національна безпека в реаліях масштабної військової агресії та глобальних викликів XXI століття (до 25-річчя Національного університету «Одеська юридична академія» та 175-річчя Одеської школи права)* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 17.06.2022 р.). У 2-х т. / за заг. ред. С. Ківалова. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. Т. 2. С. 445 – 447.

11. Гуменюк А., Линник О. Знищення результатів проведення негласних слідчих (розшукових) дій як перепона належного здійснення права на захист. *Українське суспільство в умовах транзиції : сучасні виклики та напрямки розвитку* : матеріали Всеукраїнської наукової конференції молодих вчених (м. Одеса, 24.05.2021 р.). У 2-х т. / за ред. М. Аракеляна, К. Спасової. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2021. Т. 2. С. 387 – 390.

12. Гуменюк А., Линник О. Забезпечення права на захист у контексті обмеження сторони захисту в ознайомленні з матеріалами досудового розслідування. *Українське суспільство в умовах транзиції : сучасні виклики та напрямки розвитку* : матеріали Всеукраїнської наукової конференції молодих

вчених (м. Одеса, 24.05.2021 р.). У 2-х т. / за ред. М. Аракеляна, К. Спасової. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2021. Т. 2. С. 384 – 387.

13. Гуменюк А. Судовий контроль як інструмент забезпечення законності проведення негласних слідчих (розшукових) дій. *Наука та суспільне життя України в епоху глобальних викликів людства у цифрову еру (з нагоди 30-річчя проголошення незалежності України та 25-річчя прийняття Конституції України)* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 21.05.2021 р.). У 2-х т. / за заг. ред. С. Ківалова. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2021. Т. 2. С. 337 – 340.

Характеристика особистості здобувача. Гуменюк Аліна Сергіївна у 2021 році закінчила Національний університет «Одеська юридична академія». З 2021 року по теперішній час займається юридичною діяльністю. У 2021 році вступила до аспірантури Національного університету «Одеська юридична академія».

Особистий внесок здобувача. Викладені в дисертації положення, які виносяться на захист, розроблені автором особисто.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація написана сучасною науковою мовою, стиль викладання відповідає прийнятному у науковій літературі й забезпечує легкість та доступність сприйняття наукових положень, висновків і рекомендацій дисертаційного дослідження.

Дисертація відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44 (зі змінами від 03.05.2024 р., № 507).

Загальний висновок. Враховуючи викладене вважаємо, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Гуменюк Аліни Сергіївни «Допустимість доказів, отриманих у результаті проведення негласних слідчих (розшукових) дій» відповідає спеціальності 081 «Право», вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 р. № 261 (зі змінами від 03.05.2024 р., № 507), Вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 (зі змінами від 31.05.2019 р., № 759), та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44 (зі змінами від 03.05.2024 р., № 507), й **рекомендується до захисту на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».**

У результаті відкритого голосування учасники засідання фахового семінару в кількості 14 осіб подали голоси «за». Ніхто з учасників фахового семінару не проголосував «проти» рекомендації дисертаційної роботи Гуменюк Аліни Сергіївни до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді. Науковий керівник Волошина В. К. участі в голосуванні не приймала.

УХВАЛИЛИ:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення дисертації Гуменюк Аліни Сергіївни «Допустимість доказів, отриманих у результаті проведення негласних слідчих (розшукових) дій», представленій на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Гуменюк Аліни Сергіївни відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 р. № 261 (зі змінами від 03.05.2024 , № 507), Вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 (зі змінами від 31.05.2019 р., № 759), та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44 (зі змінами від 03.05.2024 р., № 507).

3. Рекомендувати дисертацію Гуменюк Аліни Сергіївни на тему: «Допустимість доказів, отриманих у результаті проведення негласних слідчих (розшукових) дій» до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 «Право».

4. Запропонувати Вченій раді наступний склад разової спеціалізованої вченої ради для проведення публічного захисту:

Голова: завідувач кафедри криміналістики, детективної та оперативно-розшукової діяльності Національного університету «Одеська юридична академія», д.ю.н., професор Аркуша Лариса Ігорівна.

Офіційний опонент: завідувач кафедри криміналістики та судової експертології Харківського національного університету внутрішніх справ, д.ю.н., професор Гусєва Влада Олександрівна.

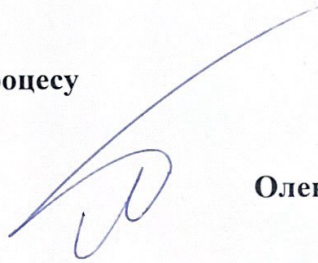
Офіційний опонент: професор кафедри кримінального процесу та криміналістики Одеського державного університету внутрішніх справ, к.ю.н., професор Янковий Микола Олександрович.

Рецензент: доцент кафедри кримінального процесу Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент Стоянов Микола Михайлович.

Рецензент: доцент кафедри кримінального процесу Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент Завтур Віктор Андрійович.

Результати голосування присутніх на засіданні докторів та кандидатів наук за профілем поданої на розгляд дисертації: за – 14; проти – немає; утримались – немає; науковий керівник участі у голосуванні не приймав.

**Головуючий на засіданні,
завідувач кафедри кримінального процесу
Національного університету
«Одеська юридична академія»,
доктор юридичних наук, професор**

Олександр ТОРБАС